

literárnej produkcie od konca 19. storočia podnes v inom výklade, aký ponúkali doterajšie staršie, petrifikované syntézy. Tento moment robí z predkladaného zborníka zaujímavý a podnetný príspevok nielen k výskumu populárnych žánrov, keď – slovami recenzentky Zory Pruškovej – „výrazne presahuje svoje prvotné zadanie – ukázať podoby tohto žánru“ (obálka), ale tiež širšie k obrazu o slovenskej literatúre od posledných desaťročí 19. storočia.

Jana Pácalová

Mgr. Jana Pácalová, PhD.
Ústav slovenskej literatúry SAV
Konventná 13
813 64 Bratislava
SR
e-mail: pacalovakorekt@gmail.com

KERULOVÁ, Marta – BRUNCLÍK, Jozef – LAUKOVÁ, Silvia (ed.): INTERPRETAČNÝ ROZMER LITERÁRNYCH TEXTOV MINULOSTI. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2009. 370 s.

V úvode zborníka s názvom *Interpretačný rozmer literárnych textov minulosti*, ktorý vznikol na pôde Katedry slovenskej literatúry Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre pri príležitosti konferencie s medzinárodnou účasťou, jeho editori popisujú charakter zoskupenia zaradených literárnovedných prác ako spojenie interpretačného pohľadu literárnych vedcov na historický, filozofický aj estetický dynamizmus rôznych literárnych epoch. V prácach je poukazané na „afirmatívne i kontroverzné prepojenie jednotlivých autorov a diel, ktoré plasticky, vo všetkých poetických dimenziách, dotvárajú a odhaľujú synchroniu a hlavne diachroniu literárneho vývinu“ (s. 7).

Zborník je funkčne členený na tri časti, pričom prvá kapitola zahŕňa práce z oblasti výskumu staršej literatúry, druhá je priestorom pre kumuláciu poznatkov literatúry 19. storočia a tretia je venovaná tvorbe 20. storočia. Okrem literárnohistorického aspektu – prirodzene prepájaného s interpretačnými vstupmi do diel literárnej minulosti – nachádzame aj štúdie, v ktorých dominuje problematika teórie interpretácie, teórie žánrov či metodologických reflexií a filozofického usúvzťažňovania.

Súbor prác otvára štúdia G. Gáfríkovej *Gavlovičova predstava posledného súdu*, ktorá sa venuje interpretácii dodnes nevydanej časti mravoučného diela H. Gavloviča *Škola kresťanská* (1758). Napriek skutočnosti, že toto dielo z pera „podivína 18. storočia“ (slovami G. Gáfríkovej) bolo v doterajšom literárnovednom výskume v značnej miere chápané ako „výraz autorovho významovo polarizovaného, protikladného gesta“ (s. 11 – 12), poukazuje autorka na skreslenosť týchto výkladov, čím opäť potvrdzuje potrebu neustálych návratov ku skúmaniu textov staršej literatúry.

Témam literárneho baroka venujú pozornosť aj štúdie S. Laukovej (*Dve podoby jednej barokovej piesne v medziliterárnych súvislostiach*), V. Palkoviča (*Interpretačná sonda do diela Benigna Smrtníka*), V. Bakovej (*Barokový cestopis v interpretácii*) a Michaely Soleiman pour Hashemi, ktorá sa v práci zaoberá oblasťou interpretácie barokovej homiletiky (*Interpretační rozměry barokní homiletiky – problémy a tázání*).

Interpretačné podoby obrazu ženy v slovenskej renesančnej literatúre je názov štúdie Z. Kákošovej, ktorá skúma obraz ženy v latinskej humanistickej poézii zastupovanej básňami M. Rakovského, J. Sambuca, J. Bocatia a J. Kopaya. Konštatuje však oveľa výraznejšiu pestrosť a mnohotvárnosť tejto témy, pričom vlastný príspevok považuje iba za jeden z prvých pokusov o jej spracovanie. Tému z obdobia renesančnej literatúry – tentoraz žánrového zamerania – spracúva tiež M. Kerul'ová. Pozornosť venuje slovenskej renesančnej balade a jej medzitekstovým nadväznostiam, ktoré demonštruje pomocou parciálnych interpretačných vstupov do vybraných balád. Medzitekstové nadväzovanie nachádza nielen v oblasti témy, ale aj vo využívaní štylistických figúr a tróпов (využívanie epitet, číselnej symboliky) a i.

Z hľadiska dobovo chronologického členenia zborníka spadajú do prvej kapitoly aj príspevky zamerané na obdobie literárneho stredoveku. Z týchto možno spomenúť rozsiahlejšiu štúdiu P. Koprdu s názvom *Dve cesty literatúry k dôstojnosti ľudového jazyka v 13. storočí*, v ktorej autor zachytáva historické okolnosti formovania jazyka a nových textových foriem na území Talianska v 13. storočí, pričom sleduje dve vývinové línie – tzv. „artes dictandi“ a „artium dictandi“.

Druhá časť zborníka je venovaná teórii interpretácie a samotnej interpretácii literárnych textov 19. storočia. Túto skupinu otvára práca od E. Brtáňovej s názvom *Interpretačný rozmer kazateľskej zbierky J. I. Bajzu*. Do popredia tejto kapitoly vystupujú štúdie analyzujúce problematiku žánru a interpretácie od I. Pospíšila (*K minulosti, súčasnosti a budúcnosti žánrů*), V. Žemberovej (*Interpretácia umeleckého textu v literárnohistorickom kontexte*) a M. Žilkovej (*Mesto – mýty a realita alebo Nové čítanie starej literatúry*).

Z hľadiska počtu príspevkov je posledná časť zborníka v porovnaní s predošlými o niečo bohatšia a štúdie týkajúce sa zväčša slovenskej literatúry predstavujú pomerne rozsiahle spektrum tém so širšou škálou výskumných postupov. Z hľadiska dejín literatúry sa príspevky venujú témam od začiatku 20. storočia smerom k tvorbe nadrealizmu a katolíckej moderny – do tejto skupiny možno zaradiť príspevky J. Brunclíka (*Ponormalizačné literárne aktivity Jána Motulka*), J. Gallika (*Juvenilná tvorba Jána Harantu*) a J. Vlnku (*Bunčákov vstup do poézie*) – až po tvorbu Ľ. Feldeka v príspevku Ľ. Hupkovej (*Inakosť Feldekovho leporela Hra pre tvoje modré oči*).

Inšpiratívnu zložku poslednej kapitoly zborníka sú štúdie analyzujúce jazykovú stránku literárneho textu. Z uvedenej kategórie môžeme upozorniť na prácu R. Hlavatej s názvom *Každá doba prináša diela písané novým spôsobom, novým jazykom*, ktorá je metodologickou reflexiou o vzťahu textu ku spoločenskej štruktúre. Autorka zdôrazňuje aktuálnosť požiadavky tzv. „nového čítania“ diel literárnej minulosti, aby bola eliminovaná jednostrannosť v prístupe k dielu, či už z hľadiska jeho nekritického vyzdvihovania, alebo straty záujmu oň.

Nie je možné vyjadriť sa ku všetkým tridsiatim štyrom literárnovedným štúdiám zborníka (ďalší autori: Naščák, Konečný, Kučerková, Matuláková, Kaizerová, Kamenčík, Kubealaková, Žeňuchová, Darilová, Antošová, Auxová, Fulka, Hrašková, Kekeliaková, Magalová), ale možno povedať, že v nich priebežne a opakovane nachádzame potvrdenie myšlienky, sformulovanej R. Hlavatou: „*Aktívny vzťah k literatúre sa nadobúda aj ,novým čítaním', novým poznávaním, novým overovaním si fixovaných hodnôt, a preto literatúru treba vnímať v korelácii mnohostranných vzťahov a súvislostí, vidieť dielo v dobovom začlenení, mať na zreteli osobnosť tvorcu, jeho umeleckú orientáciu, národnú špecifickosť a svojrázny umelecký prejav*“ (s. 275). Škála tém a zároveň ich vnímanie v duchu výskumného zamerania publikácie opodstatňuje vysloviť sa o nej ako o zaujímavom vklade do oblasti literárnej vedy.

Martina Zajičková

Mgr. Martina Zajičková
Katedra slovenskej literatúry FF UKF
Tr. A. Hlinku 1
949 74 Nitra
SR
e-mail: martina.zajickova@ukf.sk